

SZABÓ PÁL

Egy királyi évszám nyomában Hunyadi Mátyás életkoráról

Az idei Mátyás-emlékév kapcsán többes évfordulókra emlékezhetünk. 560 évvel ezelőtt, 1458. január 24-én választották meg Hunyadi Mátyást magyar királlyá, mindezt megelőzően, ugyanebben a hónapban, január 12-én kötötték meg Szegeden azt az egyezséget, amely ezt lehetővé tette. Az idei Mátyás-emlékév kapcsán természetesen a születési évfordulója is felmerült. A közismert 1443. február 23-i dátummal számolva idén lenne a király születésének az 575. évfordulója. A korábbi történettudományi szakirodalmat vizsgálva a kérdés korántsem ilyen egyszerű, mert például Mátyás 500. éves születési évfordulóját 1940-ben tartották meg, amely egy 1440. évet valószínűsített. Tanulmányom célja a születési év pontosítása, mert ma sem tudjuk megmondani, mikor is született Hunyadi Mátyás.

1. A pécsi jogtudós professzor, Holub József az életkor szerepéről írott tanulmányában és könyvében részletesen megvizsgálta, hogy a középkori ember időszemlélete, időhöz való viszonya mennyire eltért a ma és a közelmúlt emberétől. Nem számított különlegességnek, ha az illető nem tudta pontosan megmondani, hogy melyik évben született. Valamivel szerencsésebb a helyzet, amikor a születési dátumot egy ismertebb eseményhez viszonyítják.¹ A kisebb időegységek meghatározására a mechanikus órák megjelenése előtt jóval elterjedtebb volt a kolostorokban az imaórák szerinti időmeghatározás. A leggyakoribb eset azonban akkor állt elő, amikor az egyén élete során egyes jogi aktusokhoz szükséges volt az életkor valamilyen módon való meghatározása. A magánjogi cselekvőképesség már az Árpád-korban eltért a büntetőjogi életkorhatároktól (vétőképesség, 10, 15. életév). Különbség volt a közjogi és a magánjogi nagykorúság között.

A 15. századi Magyar Királyságban, a magyar jogban a férfiaknál a 12. év betöltése után a fiúk ún. *törvényes korba* léptek, bizonyos rendelkező képesség birtokába kerültek. A törvényes életkor egyfajta *korlátozott nagykorúságot* jelentett. A *teljeskorúság* elérését a 24. életév betöltése jelentette.

¹ Holub József 1921–1922. Az életkor szerepe középkori jogunkban és az „időlátott levelek”. In: *Századok*, LV–LVI/215–217.

A nők esetében ez utóbbi a 16. életévükhöz kötődött, bár a 12. év utáni házasságkötés, az életkorra tekintet nélkül, teljeskorúvá emelte őket.

Mindezek az életkori határok az egyén életében fontos házasságkötési, vagyoni, perbeli és jognyilatkozat-tételi lehetőségekben (perjogi cselekvőképesség) nyilvánulhattak meg. Nemcsak valamilyen jogügylet létesítésekor volt szükség a kor ismeretére, hanem kétséges esetekben is.

2. Hunyadi Mátyás 1458. január 24-i királlyá választásával kapcsolatosan a történészek többsége kiemeli azt aényt, hogy a fiatal – mindössze 15 éves – kamaszkirály milyen eréllyel, ügyességgel tette meg első intézkedéseit. *Mátyás azonban »zsenge« kora ellenére sok olyan tulajdonsággal rendelkezett, amelyek megkönnyítették számára, hogy úrrá legyen a nehézségeken.*² Kubinyi András is a „*gyermekkirályról*” értekezett monográfiájában, aki 15 évesen már „*törvényes korú*”.³ Azt is megjegyzem, hogy Szakály Ferenc más helyen a „*tizenöt esztendő (más vélemények szerint tizennyolc)*” Hunyadi Mátyásról ír. Pálosfalvi Tamás idei évi összegző könyvében pedig „*mai tudásunk szerint*” tartotta meg az 1443. február 23-i dátumot és a későbbiekben is ezzel számolja a király életkorát.⁴ A fenti tiszteletreméltó kutatói névsor ellenére ez a kérdés nem ennyire egyszerű, mint amilyennek tűnik.

Azt gondolhatnánk, hogy a legtöbb adat a királyi gyermekek születéséről maradt fent. De Mátyást, amikor világra jött, még nem egy leendő királyi dinasztia tagjaként tekintették. Így az életkora, illetve a születési dátuma is nagy szórást mutat. Az irodalomtörténet, az asztrológia is olykor segítségünkre lehet. 2003-ban Bollók János – egy Janus Pannoniusról írt könyvében – megemlítette, hogy Mátyás királynak fennmaradt egy horoszkópja, amelynek készítője is az 1443. február 23. adattal számolt, de ezt maga sem vehette biztosra, amelyet a dátumhoz fűzött „*suspiciatur*” (gyaníthatóan) megjegyzése is mutat. Sajnos a horoszkóp nem eredeti példány, többszöri átmásolással maradt ránk.⁵

A címben felvetett probléma tehát nem új keletű. A hazai történeti szakirodalom *communis opinio*ja általában 1443. február 23-át tartja elfogadottnak. Az eltérő és egymásnak ellentmondó adatokat először Fraknói

² Teke Zsuzsa 1990. *Mátyás, a győzhetetlen király*. Bp., 28.

³ Kubinyi András 2001. *Mátyás király*. Bp., 43–44.

⁴ Szakály Ferenc 1990. *Virágkor és hanyatlás 1440–1711*. Bp., 53–54.; Pálosfalvi Tamás 2018. *Sorfordítók a magyar történelemben. Hunyadi Mátyás*. Bp., 6., 16., 19. (Pálosfalvi a kötete végén található Kronológiában születésnapként egy február 21-i napot is megjelölt.)

⁵ Bollók János 2003. *Asztrális misztika és asztrológia Janus Pannonius költészetében*. Bp., 58.

Vilmos összegezte 1890-ben megjelent monográfiájában. Megállapítása szerint „Mátyás születésének esztendejét és napját teljes biztonsággal meg nem határozhatjuk.”⁶ Ő maga az 1440. év mellett érvelt. Bollók – bár hivatkozott Fraknoi munkájára – de nem tért ki „Hunyadi Mátyás születési dátumának megoldhatatlannak tetsző problémájára”, annyit a korábbi szakirodalomra nézve megállapított, hogy „Mátyás 1440. évi születését több kortárs adat támogatja, mint az 1443. évi születési dátumot”.⁷ Valószínűleg Fraknoi álláspontjának tudható be, hogy Mátyás király születésének 500 éves évfordulóját 1940-ben ünnepelték meg.

Azt várnánk, hogy a korabeli krónikások biztos támpontot tudnak e kérdésben nyújtani. Azonban a kortárs Bonfini ellentmondó adatokat közölt. Megjegyezte, hogy Mátyás királyvá választásakor, 1458-ban „*az ifjú mellé kormányzót állítanak... hiszen Mátyás tizenhét esztendő volt*”.⁸ Ezt alapul véve 1441-ben született. A történetíró a király 1468. évi cseh háborúja során azt írta, hogy „*A vezérekben is egyforma a virtus meg az ész, csak az életkor nem, mert Mátyás alig töltötte be huszonhetedik esztendejét*”.⁹ Ez az adata az 1441. évet erősíti. Érdekes megjegyzést tett Podjebrád György cseh királlyá választásakor is: „*A László királlyal egykorú Corvinus Mátyást, akit fogóságban tartott, nem akarta ingyen elengedni*”.¹⁰ Eszerint, V. László királlyal egy évben, 1440-ben születhetett. A szakirodalom Bonfinitől általában a király halálakor tett megjegyzést fogadja el, az 1443. évet véve alapul. „*...életének pedig negyvenhetedik évében meghalt... amint Mars hónapjában született, úgy Mars napján és órájában távozott az életből*”.¹¹ A halál dátuma (1490. ápr. 6.) valóban Mars napjára, keddre esett abban az évben. A születés hónapja viszont nem február, hanem Mars hónapja, március. Érdemes Bollók János korábban már idézett könyvének egy másik rövid gondolatmenetét itt is felidézni, mert észrevette, hogy ha 1440. február 23-át vizsgáljuk, akkor az esett keddre, Mars napjára.¹² Ehhez azt teszem hozzá, hogy Bonfini nem a születésnapot írta keddnek, hanem a halál napját. Az 1440. év egyúttal szökőév is volt, és február 24-én kellett hozzászámítani egy szökőnapot is a dátumokhoz. Azonban a forrásaink nem utalnak a születés kapcsán szökőévre.

⁶ Fraknoi Vilmos 1890. *Hunyadi Mátyás király 1440–1490*. Bp., 73.

⁷ Bollók i. m. 58.

⁸ Bonfini, Antonio 1995. *A magyar történelem tízedei*. Bp., 702.

⁹ Uő. 763.

¹⁰ Uő. 695.

¹¹ Uő. 895.

¹² Bollók i. m. 58.

A szintén kortárs Galeotto Marzio Mátyás király találó, bölcs és tréfás mondásairól és cselekedeteiről írt könyvében a királyt még fiatalabbnak tartotta. „Csak tízennégy éves volt, mikor királlyá választották”; „Mátyást tízennégy éves korában, mikor cseh fogságban ült, a magyarok egyhangúlag királyukká választották.”¹³ Eszerint 1444-ben láthatta meg a napvilágot.

Nézzük meg Ludovicus Tubero Kortörténeti feljegyzéseit. Mátyás király temetésének tárgyalásánál megjegyezte: „Az t mondják, hogy Mátyás a síremlékét, mintha az a fenyegető halál előhírnöke lett volna, félelmében nem fejezte be, és a nagy fáradtsággal kezdett művet befejezetlenül hagyta.” „a haláltól ugyan korra miatt nem kellett félnie, hiszen alig érte el 50. évét.”¹⁴ Ez utóbbi adat is inkább egy 1440–1441. évi dátumot sejtet, mint az 1443-at.

A legismertebb krónikává azonban Heltai Gáspár magyar nyelven, 1575-ben, Kolozsvárott megjelent munkája vált. Ebben pedig az 1443. év szerepel. A szerző Bonfini utolsó erre vonatkozó szöveghelyét idézi fel. „Szülé kedig eszt a Mátyást Kolosvárott Erdélben, mikoron írának Krisztus Urunknak születése után 1443, böjt második havának huszonhetedik napján reggel három órakort.”¹⁵ Ez pedig 1443. március 27-i dátumot ad.

Ennyi adat is jól megmutatja, hogy a Mátyás király születési évére vonatkozó időpontok milyen szóródást mutatnak Hunyadi Mátyás esetében, a történetírók becslésein kívül azonban fennmaradt jogi hitelességgel bíró forrásunk is, amelyben az életkor említése/nem említése különös fontossággal bír.

3. Az előbbi történetírói vélekedéseket felülírja az érintettektől származó információ. Ebben az említett bizonytalanságban perdöntő irányt mutat az a megjegyzés, amelyet Mátyás levelezésében találunk. Kriza Ildikó hívta fel a figyelmemet arra, hogy Mátyás egy 1476. január 16-án, IV. Sixtus pápához írt levelében meg is említette saját életkorát. „...az ifjú kortól kezdve, azaz a 18. életévtől, mintán ennek a királyságnak kormányzásához hozzájuttam, mindig és mindenütt mindenben – amelyekben csak tudtam – az apostoli

¹³ Galeotto Marzio könyve Mátyás király találó, bölcs és tréfás mondásairól és cselekedeteiről. é. n. (2002). Bp., 16, 38.

¹⁴ Tubero, Ludovicus 1994. *Kortörténeti feljegyzések (Magyarország)*. Közreadja: Blazovich László és Sz. Galántai Erzsébet. Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 4. Szeged, 63–64.

¹⁵ Heltai Gáspár 1981. *Krónika az magyaroknak dolgairól*. S. a. r.: Kulcsár Margit. Bevez.: Kulcsár Péter. Bp., 203.

szeintszéknek minden szófogadással engedelmeskedtem”.¹⁶ Ha ezzel az adattal számolunk, mivel az uralkodó magát 1458. január 24-én 18 évesnek mondta, akkor az 1440. évi születést kapjuk. Ha viszont a február 23-i születésnapot is figyelembe vesszük, akkor az uralkodó már a 19. évében van, csak azt még egy hónap múlva töltötte volna be! Persze lehet ezt a levéladatot – forráskritikai szempontból és utólagosan – a pápa felé mutatott propagandának minősíteni, azzal, hogy Mátyás érettebbnek mutatta volna magát a trón megszerzésének évében, bár erre semmi nyomós oka nem volt. Ezt az információt megerősítem egy olyan oklevéllel, amely Mátyás ez irányú szándékától már biztosan független, és amely azt bizonyítja, hogy ennek az említett életkornak valóságalapja van.

Tudjuk, hogy az elmélyülő bárói ligaharcok során még Hunyadi János, kormányzóként, két alkalommal (1448, 1451) is vegyes házasság létrehozásával próbálta megteremteni a békét, két riválisával, Branković György szerb despotával és Cillei Ulrik gróffal. Az 1439-es firenzei–ferrari zsinaton az egyházi unió létrejöttével látszólag kánonjogilag elhárultak a vegyes házasságra vonatkozó külön szabályok által támasztott akadályok is.¹⁷ Mindkét alkalomra Hunyadi úgymond gyámkormányzósága idején (1446–1452) került sor.¹⁸

Az első alkalommal eljegyezték a kormányzó nagyobbik fiát, Lászlót Ulrik gróf kisleányával, az ortodox keresztény Cillei Erzsébettel, Branković György unokájával. Az erről tudósító oklevél 1448. június 18-án keletkezett. A Hunyadi–Branković megegyezés azonban nem valósult meg. A kormányzó egy újabb alkalommal is fiának és az ortodox keresztény hitű Cillei leánynak az eljegyzéséhez folyamodott. Ismét egy olyan ritka történelmi pillanatnak lehetünk tanúi, amely az ellenségeskedést felülírta.

Az 1451. augusztus 7-én a szerb fővárosban, Szendrő várában keletkezett és Garai László nádor által kiállított nádori oklevél a békét „házasági kötelekkel és szövetséggel” igyekezett állandósítani, amely révén „a sógorság örök és szent uniója” jön létre a despota és a gubernator úr között.¹⁹ Az oklevélből

¹⁶ Mátyás levelezése a római pápákkal 1458–1490. Monumenta Vaticana Hungaricana I./6. Budapest 1891. 105. Újabb kiadása: Mátyás király levelei. Külügyi osztály 1458–1490. S. a. r.: Mayer Gyula. Bp., 2008. 327.

¹⁷ Szabó Pál 2015. *1440 – Nándorfehérvár első oszmán-török ostroma és előzményei*. Szeged, 56.; Engel Pál–Kristó Gyula–Kubinyi András 1998. *Magyarország története 1301–1526*. Bp., 206.

¹⁸ Engel–Kristó–Kubinyi i. m. 204–209.

¹⁹ Gr. Teleki József 1853. *Hunyadiak kora Magyarországon*. Tizedik kötet. Pest, 305–312. Különösen: 306.

az is kiderül, hogy az ünnepélyes alkalmon jelen volt az idős szerb despot teljes családja, s azt is megtudjuk, hogy a despota és a kormányzó közötti ellenséges viszony és legtöbb sérelem körülbelül három éve tartott. Az oklevél szerint a „*most tíz évesnek megállapított*” Cillei Erzsébetet eljegyzik a kormányzó fiával, az igen kiváló Mátyással a „*keresztény egyház szent rítusa*” szerint a „*házasság szent szövetségében*”. A leendő esküvő ideje pedig az a nap lesz, amelyen Erzsébet majd eléri a *törvényes életkort (legitima aetas)*, azaz 1453 Szent Miklós püspök napján (december 6.), a születésnapján.

Véleményem szerint ez a nádori oklevél Mátyás születési időpontját is pontosítja, korábbra teszi. Láttuk, hogy Cillei Erzsébet esetében az oklevél pontosan meghatározza a házasságkötésre is alkalmas ún. „törvényes életkorát”. Tudnunk kell, hogy ez még nem jelenti az ún. teljes nagykorúságot, életkort, hanem egyfajta *korlátozott nagykorúságot*. A 12. életév pedig Werbőczy István Hármaskönyvének megállapításával is egybevághat: „*Törvényes korúak ... a mostani időben fiúk és leányok egyaránt tizenkettedik évök betöltésével.*”²⁰

A törvényes kor kezdeteként a 12. életév a magyar joggyakorlatban még évszázadokon át fennmaradt, még a 18. században is létezett és leggyakrabban a gyámságot szüntette meg. A korábbi évszázadokra nézve viszont az oklevelekben és – még Werbőczy szerint is – a törvényes életkor (*legitima aetas*) a nemek szerint még eltért. A fiúknál 14. életév, a lányoknál 12. életév volt ennek elfogadott kezdete. A jogtudós Werbőczy a saját korára értette az egységes élet éveket. Ez, Holub József szerint, akár Werbőczy „találmánya” is lehet, de úgy becsülte, hogy 1505 táján mehetett végbe az egységesülés. Véleményem szerint azonban ez az egységes életkori korhatár már a 15. században, a Hunyadiak korában is alkalmazott volt. Az Árpád-házi királyok idején ugyanez a törvényes életkori határ még magasabb volt, 15. év.

Az, hogy a 15. században a király személyére is vonatkozott a már említett 12 éves életkor, arra az 1440 februárjában született, kiskorú V. László király esete a példa. Tudjuk, hogy 12. életévének betöltésekor, 1452 végén mondott le Hunyadi a gyámkormányzóságról, amikor a király átlépett a *törvényes korba*. Bonfini erről így írt: „*mert itt az ideje, és így kívánja a törvény, kormányzói tisztemről önként lemondok*”.²¹ Úgy vélem, hogy ez a kormányzóság a magánjogi értelemben vett gyámságot is magában foglalta, amelyre

²⁰ Werbőczy István 1990. *Tripartitum. A dicsőséges Magyar Királyság szokásjogának Hármaskönyve*. Bp., 238.

²¹ Bonfini i. m. 664.

a gyermekkor miatt volt szükség. Erre utaltak a rendek Hunyadi megválasztásakor is: „*Mivel pedig koránál fogva értlen volt a királyságra, kormányzó kijelöléséről döntöttek... míg László alkalmassá nem válik az uralkodásra...*”²² A vele szemben egykor megválasztott I. Ulászló 15 évesen érkezett az országba, a hazai törvényes életkori határon túl, számára nem is választottak gyámkormányzót.

A 15. században a nőknél meglévő törvényes életkor kezdetét jelző 12. életévet pedig Mátyás első felesége példájával szeretném igazolni. A király feleségét, Podjebrád Katalint 1461 májusában, tizenkét évesen adták át Mátyásnak. Ezt követően kötötték meg a házasságot. Az életkort pedig egy epigramma is megfogalmazza. Fedeles Tamás szerint a házaselet hiányára utal Janus Pannonius egyetlen epigrammája („*Panaszkodik Mátyás király Moldvában való hosszas időzése miatt*”).²³ A vers valóban a király távollétét panaszolja. Muraközy Gyula fordításából ez a többletjelentés nem derül ki: „*már kivirulva a nász / / várja a kis Katalin.*” Az 1462-ben írt „*Sarmatici montes...*” kezdetű epigramma latin szövege többet közöl. Azaz, itt nemcsak a házaselet hiányáról van szó, hanem arról is, hogy az immár 12 éves Katalin már alkalmas a férjhezmenetelre, a jogi-életkori akadály is elhárult. „*nubere parva viro / / iam Katharina potest*”²⁴ A disztichon pentameterorát így tolmácsolnám: „*kis Katalint férjhez / / férjhez adni lehet.*”

Visszatérve az 1451. évi nádori oklevélre, annak legfontosabb tanulsága ezután következik! A leendő férj, Hunyadi Mátyás esetében viszont nem említik az ő törvényes életkorának a *hiányát*. Ha a 12 évet vesszük alapul, akkor az oklevél kiállításakor, 1451. augusztus 7-én, Mátyásnak a 12 évet február 23-án már minden bizonnyal be kellett töltenie. Ez pedig azt jelenti, hogy legalább 1439-ben születhetett. A születési éve viszont nem lehet korábbi, azaz nem lehetett idősebb, mert ezt az elvi lehetőséget a már idézett 1476. január 16-i, a pápának írt levele behatárolja. A királyság átvételekor a 18. évét betöltötte, a 19. évében pedig csak lehetett. A nádori oklevél ezt pontosítja, véleményem szerint tehát egy 1439-es születési évvel számolhatunk.

²² Bonfini i. m. 647.

²³ Fedeles Tamás 2009 „Néha szerelembe keveredett egy-egy nőcskével...” Mátyás király és a szebbik nem. In: *Rubicon*, XX/21.

²⁴ Iani Pannonii Opera quae manserunt omnia. 2006. Volumen I. Epigrammata Fasciculus 1. Textus. Edidit, praefatus est et apparatu critico instruxit Iulius Mayer. Bp., 221.

Jól tudom, hogy mindez nem egyezik meg a történészek többsége által vélelmezett 1443-as évvel. Ha ezt az évet vennék alapul az oklevelünkben, Mátyás 1451-ben csak 8 éves lenne, ahogyan trónra lépésekor tizenöt. Ebben az esetben ezt az oklevélben megemlégették volna, ahogyan azt Cillei Erzsébet esetében meg is tették.

Ezzel kapcsolatban, négy év múlva, egy másik oklevél Mátyás 12. életévét ki is mondja. 1455 májusában ugyanis Hunyadi László kérvényt nyújtott be Cillei Erzsébet nevében III. Callixtus pápához ennek az eljegyzésnek az érvénytelenítéséhez. Érdeemes ennek a vonatkozó részét közölni. „...*a házasságot, amelyet bizonyos ésszerű okokból kívántak házasság módjára megkötöni, ám, mivel Mátyás, az említett Lászlónak atyai testvére, akkor a 12. évében lévén, most pedig a 13. életévében van, ezt a házasságot vagy helyesebben mondva eljegyzést ... mégis az említett Mátyásnak a korhiánya miatt, a jövőre nézve kötötték...*” Azt is megtudjuk, hogy 1455-ben Mátyás és Erzsébet ezt a házasságot nem hálták el: „*így e részben a szándékukat nem tudták betölteni.*”²⁵

Ez az oklevélrészlet – forráskritikai szempontból – csúsztatást, részigazságot tartalmaz, de véleményem szerint perdöntő megerősítést ad előbbi álláspontom védelmére. Időközben C. Tóth Norbert és Pálosfalvi Tamás felhívta a figyelmemet arra, hogy az 1455. évet és Mátyás ekkor említett 13. évét számolva egyértelműen az 1443-as születési évet adja. Azonban ez az oklevél ellentmondó, mert az 1451. évi eljegyzésre és a nádori oklevélbe foglalt házassági szerződésre is utal. Megemlíti, hogy a házassági szerződés megkötésekor, *akkor* Mátyás 12 éves („*tunc in XII^a*”) volt. Mivel mi tudjuk – amit valószínűleg a pápa nem –, hogy ez az eljegyzés és az erről szóló, általam már idézett oklevél 1451-ben született, így véleményem szerint *ezt* az adatot kell figyelembe vennünk és vissza-számolva ez nem az 1443. évet, hanem az 1439. évet adja! Hacsak nem feltételezzük, hogy Mátyás olyan szerencsés ember volt, hogy négy évenként csak egy évet öregedett, a rend kedvéért például szökőévenként egyet. Tehát a pápai kérelem beadásának idejében, 1455 májusában, Mátyás nem lehetett a 13. életévében. Egy másik csúsztatás pedig az, hogy ez a házasság Mátyás korhiánya miatt hiúsult volna meg. Éppen ellenkezőleg, a nádori oklevél Cillei Erzsébet 10 éves életkora miatt halasztotta el azt a törvényes korának eléréséig, 1453. december 6-ig. Hunyadi László a kérvényében tehát igyekezett a pápa előtt több valótlán indokot is

²⁵ Erdélyi Gabriella 2011. „*Married the sister of his late life*”. *Negotiation of kin-marriages in Renaissance Hungary*. In: *Specimina Nova Pars Sectio Mediaevalis VI*. Redegunt Márta Font–G. Kiss. Pécs. 109.

felhozni e korábbi házasság érvénytelenítéséhez. Az az érve viszont valóban igaz, hogy e házasságot Mátyás és Erzsébet nem hálták el.

Az 1439. évet erősíti az a tény is, hogy Mátyás 19 éves életkora a középkori magyar szokásjog szerint is jól illeszkedik a mellé rendelt kormányzó, Szilágyi Mihály megbízási idejéhez. Mert azt tudjuk, hogy Bonfini szerint 5 évre rendeltek Mátyás mellé kormányzót. A kérdés összetettebb. Kubinyi András álláspontját követve, Pálosfalvi Tamás kétségeket emelt a Thuróczy és Bonfini által közölt öt éves adatot illetően.²⁶ Azzal érvelt, hogy a 15 éves kort elérve V. László mellé miért nem választottak kormányzót vagy kormányzó régenstanácsot, úgy, ahogyan – az 1443-as születéssel számolva – a trónra lépő 15 éves Mátyásnál.²⁷ Úgy vélem, hogy a kettőt jogi értelemben külön kell választani. A Mátyás mellé állított kormányzóság nem a hazai szokásjog vagy törvény alapján járó „törvényes” gyámkormányzóság, az indoka nem a kiskorúsággal, azaz a törvényes életkor hiányával függött össze, hanem eseti, „rendelt”, politikai kormányzóság, amely Szilágyi Mihály befolyásának, hatalmának megtartására szolgált. Ne feledjük, hogy Mátyás apja, Hunyadi János 1456-ban meghalt, Szilágyi ennek okán, csupán családi szempontból is, szóba jöhetett a törvényes korú, 19 éves uralkodó mellett. Ezen megfontolás alapján sem tartom téves információnak Thuróczy vagy Bonfini közlését, azonban ezt az 1439-es születési év is alátámasztja. Az előbbi adattal számolva ugyanis az 5 év Mátyás 24 éves koráig tartott volna, azaz a teljes nagykorúságig, a teljeskorúságig! Werbőczy a teljeskorúság elérését férfiaknál szintén a 24. életévben határozta meg: „*Teljeskorúak a finembeliek huszonnégy éves korukban; a nők pedig mostani szokásjogunk szerint, tizenhat éves korukban.*”²⁸

Az 1439. évi, korábbi születési időpont természetesen nem módosítja a kolozsvári születés helyét. Bonfini adataival teljesen összeegyeztethető, amely szerint „*Mátyás Erdélyben született, Kolozsvárott és ott is nevelkedett éretlen kamaszkoráig.*”²⁹ A szülés hónapjának és napjának vizsgálata külön tanulmányt igényel.

Az eddig elmondottak alapján egy rövid forráskritikai megjegyzést tennék. A fent említett oklevél kapcsán fontos tanulság az is, hogy a kutató történésznek, jogtörténésznek szükséges a rendelkezésre álló források

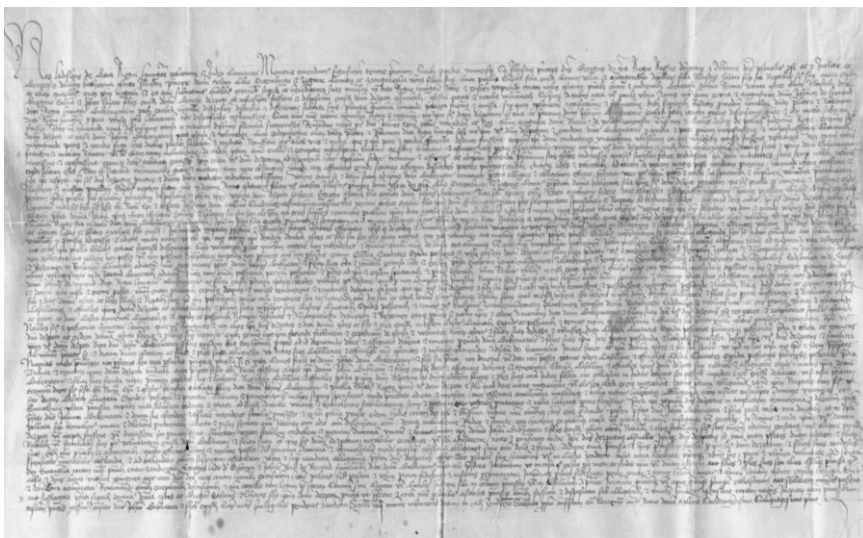
²⁶ Pálosfalvi Tamás 2013. *Szegedtől Újvárig. Az 1458–1459. esztendőök krónikájához*. In: *Századok*, 147/2. sz. 349–350; Kubinyi i. m. 44.

²⁷ Pálosfalvi i. m. 349–350.

²⁸ Werbőczy i. m. 238.

²⁹ Bonfini i. m. 713.

egymáshoz viszonyított súlyának és minőségének az értékelését is elvégeznie. Ebben az esetben véleményem szerint egy 1451-ben kelt nádori oklevélbe foglalt házassági szerződés, az 1455. évi kérelem és Mátyás 1476-ban írt levele nagyobb súllyal esik latba, mint a történetírók visszszámításon alapuló esetleges tévedései vagy a korabeli gyakorlatot követő becslései. Mátyás trónra lépése utáni gyors helyzetfelismerése és döntőképesége inkább vall egy tizenkilenc éves, tehetséges uralkodóra, mint egy tizenöt éves kamaszra. A születési dátum pontosításával Mátyás emlékezete sem szenved csorbát, mivel jövőre lesz ennek a valószínűbb születési dátumnak az 580. évfordulója.

Az 1451. 08. 07-i nádori oklevél fényképe

<https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/view/163290/?pg=1&bbox=456%2C-6194%2C8542%2C-87> (a letöltés ideje: 2018. 09. 30.)